

BRIEF VAN DE MAKERS AAN STAATSSECRETARIS GUNAY USLU

Amsterdam, 19 december 2022

Betreft: **cultuur, auteursrecht en de aanstaande wetwijziging en belangen van makers**

Geachte mevrouw Gunay Uslu,

Opening

De wetenschapper Einstein betoogde: “Imagination is more important than knowledge.”

De dichter Lucebert tekende op in het gedicht *de zeer oude zingt*: “...alles van waarde is weerloos...”

De staatssecretaris van Cultuur schreef: “De komende jaren zet ik mij in om de positie van cultuur in de samenleving te versterken, want cultuur is artistiek, maatschappelijk en economisch belangrijk.” ... “Ik sta voor een stevige creatieve en culturele sector en zet in op het volgende: De culturele en creatieve professional. “

Onderwerp

Herziening Auteurscontractenwet

In 2015 werden de Auteurswet en de Wet op de Naburige Rechten aangepast, middels invoering van het Auteurscontractenrecht. De wijzigingen hadden tot doel om ervoor te zorgen dat uitvoerend en scheppend kunstenaars een reële (billijke) vergoeding zouden ontvangen voor de exploitatie (doorgeven/vermenigvoudigen/openbaarmaken) van hun werk. Uit de evaluatie van de wet door het WODC is gebleken dat dit beoogde doel (nog) niet is bereikt. Met de toegezegde herziening van de wet is opnieuw het moment aangebroken om verbetering aan te brengen en ervoor te zorgen dat de scheve machtsverhoudingen tussen de exploitanten en de makers in evenwicht worden gebracht. En dat een einde wordt gemaakt aan de praktijk waarbij allerlei partijen flink geld verdienen aan de creativiteit van makers behalve de makers zelf/ten koste van de makers. De ervaring leert dat makers bescherming van de wet nodig hebben en een collectieve vertegenwoordiging bij onderhandelingen daarvoor het beste middel vormt. Middels collectief beheer bij onder meer exploitaties online en middels collectief onderhandelen over redelijke minimumvergoedingen in de markt. Ook kan de overheid in subsidievoorwaarden, in zowel cultuurbeleid als omroepbeleid, een verschil maken. Anders blijven makers de verliezende partij. Het individu blijft te zeer in het nadeel ten opzichte van grote marktpartijen als Spotify, Netflix, grote uitgevers- of producenten, omroepen, etc.

Connectie met beleid Uslu

Eerlijke beloning als speerpunt

De ondertitel van uw beleidsbrief ‘De kracht van creativiteit’ onderschrijven wij graag: ‘Cultuur midden in de samenleving’. Net als wij maakt u zich sterk voor een samenleving waarin iedereen cultuur kan ervaren omdat ‘samen cultuur maken en beleven verbindt en bijdraagt aan het welzijn’. Net als wij constateert u dat bepaalde zaken in de creatieve en culturele sector beter moeten en kunnen en specifiek noemt u eerlijke beloning, fair practice en fair pay. U belooft zich sterk te maken voor de positie van de makers. Het citaat uit uw Huizinga-lezing ‘Zonder makers geen cultuur, het is dan ook tijd dat we hen eerlijk belonen’, geeft ons dat vertrouwen.

Probleem

Machtsongelijkheid

De intellectuele eigendomsrechten, het auteurs- en naburig recht, staan aan de basis van alle verdienmodellen in de creatieve sector. Veel makers/uitvoerend kunstenaars in de culturele en creatieve sector, maar ook in de media en de zakelijk creatieve dienstverlening halen een essentieel deel van hun inkomsten uit vergoedingen op basis van auteurs- of naburig recht. Billijke afspraken kunnen maken is essentieel voor makers om in het levensonderhoud te kunnen voorzien. In 2015 toen de huidige wet werd aangenomen gebeurde dit onder meer in de hoop dat verenigingen van makers en exploitanten vrijwillig tot afspraken zouden kunnen komen over vergoedingen. In geval van onenigheid was er een geschillencommissie waar de individuele maker zijn recht zou kunnen halen, maar waarbij tot op heden de meeste exploitanten weigeren zich aan te sluiten. Tot afspraken kwam men vrijwel niet. De sterkste marktpartij heeft naar telkens bleek zonder extra prikkel geen belang bij een evenwichtige onderhandeling. Vrijwilligheid, vergroting van individuele rechten en geschillencommissies om die individuele rechten te halen zijn geen voldoende oplossingen gebleken. De machtsverschillen tussen makers en de exploitanten zijn zo groot dat de makers steeds aan het kortste eind trekken. Je recht halen betekent al te vaak vrezen voor blacklisting. (Zie ook het evaluatierapport.) Concreet betekent dat dat makers uit de culturele en creatieve sector bij onderhandelingen met de exploitanten tegen elkaar worden uitgespeeld (‘Voor jou tien anderen!’) en in geval van verzet tegen onredelijke afspraken (uitbuiting) als gezegd, al te vaak op een zwarte lijst komen (blacklisting). Wij hebben een duidelijke wet nodig die ons beschermt en die ons de vergoeding garandeert waar wij recht op hebben. Die worden uitonderhandeld en geïncasseerd door collectieve beheersorganisaties en/of worden onderhandeld door onze beroepsorganisaties en vakbonden (middels minimum tarieven).

Gevraagde actie

Neem het voor ons op

Zonder wettelijke bescherming en een collectieve vuist tegen de marktmacht en diepe zakken van de exploitanten blijven wij weerloos. Uw missie, zoals verwoord in uw beleidsbrief, om te komen tot een eerlijke beloning kan voor ons niet slagen zonder bescherming van de wet en bescherming van het individu achter het collectief. Wij vragen u daarbij in te zetten op collectieve oplossingen, collectief beheersoplossingen online en ondersteuning van collectieve onderhandelingen en fair practice in onder meer subsidievoorwaarden.

Over de aanpassing van de wet is dit jaar een internetconsultatie geweest. Wij verwijzen graag naar de input van met name Platform Makers en PAM, die mede namens ons en onze belangenorganisaties op het consultatiedocument reageerden. Aan de wetswijziging wordt nu de laatste hand gelegd voordat deze naar de ministerraad wordt gestuurd en naar de Raad van State. Wij vragen u om er persoonlijk op toe te zien dat aan de bestaande machtsongelijkheid zo spoedig mogelijk definitief een wettelijk einde komt.

Wij zijn uiteraard graag bereid onze positie en die van onze collega's nader toe te lichten.

Hoogachtend,

namens makers van muziek, beeld, geschriften, journalistieke werken, Nederlandse films, series en televisieprogramma's,

Susanne Alt, saxofoniste, Freek van den Bergh, fotojournalist, Eric Blom, regisseur/componist, David Dramm, componist, Anna Drijver, actrice, Dorien Goertzen, scenarioschrijver, Hanneke van der Heijden, literair vertaler Turks-Nederlands, Anne Marie Koper, literair vertaler Engels- en Duits-Nederlands, Bart Korthuis, televisieschrijver/regisseur, Esmé Lammers, regisseur/scenarioschrijver, Frénk van der Linden, journalist, Will Maas, toetsenist, René Meister, componist/uitvoerend musicus, Dingena Mol, fotograaf, Anna van Praag, jeugdboekenauteur, Franky Ribbens, scenarioschrijver, Sheila Sitalsing, journalist, Maarten Treurniet, filmregisseur, Mirjam Vissers, illustrator, Jacqueline Zirkzee, schrijver

Brief is verzonden door:

ellie@platformmakers.nl